

תלמוד א

בבא בתרא

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – עיון	—	(12x4)	—	48 נקודות
פרק שני – בקיאות	—	(9x4)	—	36 נקודות
פרק שלישי – קטע שלא נלמד	—	(4x4)	—	<u>16 נקודות</u>
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — עיון (48 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מהשאלות 1-5 (לכל שאלה — 12 נקודות).

1. היזק ראייה

- א.** בגמרא הובאו חמישה מקרים שבהם לכל הדעות "היזק ראייה שמיה היזק".
ציין שלושה מקרים כאלה, והסבר מדוע בכל אחד מהם "היזק ראייה שמיה היזק"
לכל הדעות. (6 נקודות)
- ב.** (1) על פי שיטת ר"ת (רבנו תם) בתוספות, באיזה מקרה לא מתחשבים במנהג המדינה
כאשר בונים מחיצה בחצר של שותפים? הסבר מדוע.
(2) לדעת נימוקי יוסף, אם אחד מן השותפים רוצה לבנות מחיצה מ"הוצא ודפנא" בשטח שלו
בלבד — חברו יכול להתנגד.
מדוע תתקבל ההתנגדות?
(6 נקודות)

2. מקיף וניקף

- א.** "המקיף את חברו משלש רוחותיו...".
היכן בנה המקיף את הגדר המתוארת במשנה? כתוב שתי אפשרויות, וציין את המטרה של
בניית הגדר לפי כל אפשרות. (4 נקודות)
- ב.** "ר' יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל".
מי עמד וגדר, ומדוע מגלגלים עליו את הכול? כתוב שני פירושים. (4 נקודות)
- ג.** רבי יוסף קארו כתב ב"בית יוסף":
"אם גדר החיצון ראשונה ושנייה ועמד הניקף וגדר השלישית, נראה לי שמחייבין אותו לגדור
הרביעית".
הרמ"א ב"דרכי משה" כתב:
"גדר ב' רוחות ועמד הניקף וגדר רוח ג' ועדיין פתוח לרוח רביעית, נראה לי דאין צריך לשלם
לו כלום עד שיגדור אחד מהן רוח רביעית".
הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא מבאר את המחלוקת בין ה"בית יוסף" לרמ"א.
לפי ביאורו, מהי הסברה של כל אחד מהם? (4 נקודות)

3. האחים שחלקו אספלידא ותרביצא

"הנהו בי תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא... אמר רב חמא בדין קאמר ליה".

א. (1) הסבר את המקרה ואת טענות שני הצדדים, לפי פירוש רש"י.

(2) באר את שתי הקושיות על פירוש רש"י שמקשים תוספות בד"ה "א"ל בדידי".

(3) כיצד פירש ר"י (רבנו יצחק) בתוספות את המקרה, וכיצד מתורצות על פי פירושו שתי

הקושיות של התוספות על רש"י?

(9 נקודות)

ב. "אמרו ליה מר ינוקא ומר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי: נהרדעי לטעמיהו".

מהי שיטת אמוראי נהרדעא בעניין "האחים שחלקו"? כיצד שיטה זו מסבירה את פסיקת

רב חמא בעניין האחים שחלקו אספלידא ותרביצא? (3 נקודות)

4. קבלת צדקה מגוי

א. הגמרא מספרת על שני מקרים שונים שבהם אמוראים נתנו לאחרים כסף שקיבלו

מאיפרא הורמיז.

מה עשו עם הכסף בכל אחד מן המקרים, ומדוע נהגו באופן שונה? בתשובתך הסבר את

המושג "גִּבְתַּת דַּעַת". (8 נקודות)

ב. הרב מרדכי יהודה הלוי פרום מסביר בספרו "זכור זאת ליעקב" שבימינו מותר למדינת

ישראל לקבל סיוע כספי ממדינה אחרת.

כתוב את שני הטעמים להיתר. (4 נקודות)

5. סמכות וכוח של רוב

א. הרשב"א נשאל על כוחו של ציבור לקבוע תקנות שיחייבו את כולם. בתשובתו הוא פוסק: "דבר ברור הוא, שהציבור רשאים לגדור ולתקן תקנות ולעשות הסכמות, כפי מה שייראה בעיניהם, והרי הוא קיים כדין התורה. ויכולים לקנוס ולענוש כל העובר בכל אשר יסכימו ביניהם [...] וכן אם יסכימו כל בני מלאכה אחת שבעיר [...] ואף על פי שלא הסכימו מדעת שאר בני העיר."

(1) הבא מקור מהגמרא לכל אחד משני הדינים המודגשים בקטע המצוטט.

(2) לפי הרשב"א, מדוע בני מלאכה אחת שבעיר יכולים לקבוע תקנות מחייבות לעצמם, אף על פי ששאר בני העיר אינם מסכימים לכך?

(6 נקודות)

ב. הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל כתב בשו"ת "משפטי עוזיאל":

"הרי לך מפורש שרבותינו ז"ל הכירו בתקנות ארגון בעלי אומניות או הסתדרות של פועלים ופקידים בהסתדרות כללית אחת [...] וכך הדין נותן שלא להשאיר את הפועל יחידי בודד ויחיד [...] לתקן זאת התנו רבותינו ז"ל לתלות חוקיות תקנות הפועלים בהסכמתו של אדם חשוב."

(1) מדוע תמך הרב עוזיאל בקיומו של איגוד מקצועי? כתוב דוגמה אחת לתקנה

שהתארגנות כזו עשויה לקבוע.

(2) מיהו "אדם חשוב", לפי הרב עוזיאל? מדוע דרושה הסכמה שלו לתקנות האלה?

(6 נקודות)

פרק שני — בקיאות (36 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע מהשאלות 6-10 (לכל שאלה — 9 נקודות).

6. א. "ורמינהי החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום... ואם נשתהו שם שלושים יום הן בסייף וממונן אבד".

הסבר את קושיית הגמרא. (4 נקודות)

ב. "אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא".

הסבר את תירוצו של רבא, וכתוב את הראיה לתירוץ זה מהברייתא שמובאת בגמרא.

(5 נקודות)

7. "שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן".

א. מדוע "יחיד קורא אותן"? כתוב שני הסברים. (4 נקודות)

ב. עיין בתוספות ד"ה "שמונה פסוקים שבתורה": "ומה שנוהגים עתה לקרוא שניים בכל התורה".

הסבר את המנהג שמתארים התוספות במילים אלה. כיצד רבנו תם למד זאת

ממקרא ביכורים? (5 נקודות)

8. א. "איתמר הבא לסמוך בצד המצר אביי אמר סומך... דהא אינה עשויה לבורות".

לפי אביי, מדוע מותר לאדם לחפור בור סמוך למצר, אף על פי שבפעולה זו הוא מונע משכנו לטעת עץ סמוך למצר? בתשובתך היעזר בתוספות ד"ה "אביי אמר סומך דהא אינה עשויה לבורות". (5 נקודות)

ב. "איכא דאמרי בשדה שאינה עשויה לבורות דברי הכל סומך כי פליגי בשדה העשויה לבורות".

הסבר את נימוקו של אביי לפי אוקימתא זו. (4 נקודות)

9. א. "ואינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישון... ולא מקול התינוקות".

לפי רבא, באיזה מקרה עוסקת המשנה? מדוע השכנים אינם יכולים למחות בידו במקרה זה? (5 נקודות)

ב. "ואמר רבא האי מקרי ינוקי דגריס ואיכא אחרינא דגריס טפי מיניה...".

הסבר את המחלוקת בין רבא לרב דימי מנהרדעא במקרה זה. (4 נקודות)

10. מושגים

הסבר בקצרה שלוש מהמושגים והמשפטים א-ה (לכל מושג או משפט – 3 נקודות).

- א. קניין דברים
- ב. דינא דבר מצרא
- ג. חזקה שאין עמה טענה
- ד. גוד או אגוד
- ה. גירי דידיה (או: גירי דיליה)

פרק שלישי – קטע שלא נלמד (16 נקודות)

לפניך סוגיה ממסכת בבא קמא.

למד אותה, וענה על השאלות שאחריה לפי ההוראות.

הכונס פרק ששי בבא קמא נט: - ס.

מתני' המביא את העצים חייב. דאי לאו אחרון קמא לא עניד מדי: ליהוי כוורה. דחייב משום מלאכה בשבת אע"פ שהרום מסייעתו כשהוא מגביה הסבואה ברחם שקורין פלי"א: מלך אחר. ולא אהני איהו: כגון שליבה ברום מנויה. כשמתחיל ללבות לא

מתני' ה"השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקמן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים השלח ביד פקח הפקח חייב ואחר הביא את האור ואחר הביא את העצים המביא את העצים חייב ואחר הביא את העצים ואחר הביא את האור המביא את האור חייב בא אחר וליבה המלבה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין:

ת"ר שליבה ולבתה הרוח אם יש בלבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור אמאי ליהוי כוורה ורוח מסייעתו אמר אבוי הכא במאי עסקין כגון שליבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר' זירא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר כי אמרין זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנוקין פטור:

היתה הרום נוסבת בחזקה ולא היה מצויר כן ונחתה רוח שאינה מצויה ולבתו דמילתא דלא פליק אדעתא הוא. אבל זורה לענין שבת כגון לה ברוח מצויה ולהכי איכותין: למרה למורי. לשון אישתא למירתא (שבת דף קו.) חמימות. כלומר שלא נפח ממש אלא כנשימה כדרך המחמם כנשימתו את ידיו דאין זה ליבוי כלל: מלאכת מחשבת. מתקיימה מחשבתו דניתא ליה ברוח מסייעתו:

"זורה" – זורק את הדגן לאוויר כדי שהרוח תעיק את הפסולת.

עליך לענות על ארבע שאלות: על שאלה 12 – חובה, ועל שלוש מהשאלות 11, 13, 14, 15.
(לכל שאלה – 4 נקודות)

11. "אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור" – מדוע במקרה זה דווקא "המביא את האור חייב"?

12. שאלת חובה

"אמאי ליהוי כזורה ורוח מסייעתו".

הסבר את קושיית הגמרא.

13. "רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה".
לפי רבא, מדוע "המלבה אש" במשנתנו פטור, ואילו הזורה בשבת חייב?

14. מה המשותף לתירוצים של אביי, רבא ורבי זירא לעומת הסברו של רב אשי?

15. לפי רב אשי, מהו ההבדל העקרוני בין מלאכת זורה בשבת ובין המלבה אש בסיוע הרוח והזיק?
בתשובתך הסבר בלשונך את המושג "מלאכת מחשבת".

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך